

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 217/05-56

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. júna 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť P. K., bytom D., zastúpeného advokátom JUDr. K. K., Š., vo veci porušenia základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. mája 2005 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 44/2005 z dôvodu neexistencie uznesenia súdu o oprávnenosti trvania väzby po 24. januári 2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 44/2005 uznesením z 24. mája 2005 p o r u š i l právo P. K. na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z dôvodu neexistencie uznesenia súdu o oprávnenosti trvania väzby po 24. januári 2005.

2. P. K. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 300 Sk (slovom päťtisíc tristo slovenských korún), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet jeho advokáta JUDr. Ing. K. K. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Sťažnosti P. K. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 217/05-16 z 12. októbra 2005 bola prijatá podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť P. K., bytom D. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. K. K., Š., ktorou namietal porušenie základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 24. mája 2005 v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 44/2005 pre namietanú neexistenciu uznesenia súdu o oprávnenosti trvania väzby po 24. januári 2005.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol 24. júna 2003 zadržaný a obvinený z trestného činu prípravy lúpeže. Uznesením Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 5 T 104/03 z 27. júna 2003 bol vzatý do väzby z dôvodov podľa § 67 ods. 1 písm. a), b) a c) a ods. 2 vtedy účinného zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom – Trestný poriadok (ďalej len „Trestný poriadok“). Následnými uzneseniami okresného súdu sp. zn. 5 T 104/03 z 11. decembra 2003, 13. mája 2004, 21. septembra 2004 a z 18. novembra 2004 bola väzba na návrh prokurátora ďalej predlžovaná, pričom

posledným uznesením bola predĺžená do 24. januára 2005. Po skončení prípravného konania 21. januára 2005 podal krajský prokurátor proti sťažovateľovi obžalobu na Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“). Tým skončilo prípravné konanie a väzba podľa rozhodnutia o poslednom predĺžení väzby z prípravného konania mala trvať do 24. januára 2005. Napriek tomu sťažovateľ nebol po tomto dátume z väzby prepustený, a preto podal žiadosť o prepustenie z väzby krajskému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 1/05 (trestná vec sťažovateľa vedená na krajskom súde po podaní obžaloby). V žiadosti poukázal na skutočnosť, že posledná lehota predĺženia väzby sa skončila 24. januára 2005, pričom absentuje súdne rozhodnutie o ďalšom trvaní väzby v konaní pred súdom. Je to tak preto, že senát krajského súdu nerozhodol o ďalšom trvaní väzby právne relevantným spôsobom. Bol toho názoru, že ďalšie trvanie väzby za takýchto okolností je protizákonné. Sudcovia senátu krajského súdu v tejto trestnej veci podali námietku zaujatosti, na základe čoho bol najvyššiemu súdu predložený návrh na rozhodnutie o vylúčení sudcov príslušného senátu z konania a rozhodovania vo veci. Uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Ndt 3/2005 zo 16. februára 2005 bolo rozhodnuté o vylúčení sudcov príslušného senátu krajského súdu z ďalšieho konania vo veci a spis bol 4. apríla 2005 vrátený krajskému súdu a pridelený novému senátu. Uznesením nového senátu krajského súdu sp. zn. 4 T 1/05 z 20. apríla 2005 bol sťažovateľ prepustený z väzby. Na základe sťažnosti prokurátora, ktorá bola podaná v zákonnej lehote, ale bez odôvodnenia, ktoré bolo podľa sťažovateľa doplnené až po uplynutí zákonnej lehoty, najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 To 44/2005 z 24. mája 2005 zrušil uznesenie krajského súdu a žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietol.

Podľa sťažovateľa uznesením najvyššieho súdu z 24. mája 2005 boli porušené označené články ústavy a dohovoru.

V tomto smere poukazuje sťažovateľ na nálezy ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 55/98 a I. ÚS 6/02. Námietku nedôsledného preskúmania dôvodnosti ďalšieho trvania väzby sťažovateľ nijako bližšie nezdôvodnil.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 To 44/2005 z 24. mája

2005. Ďalej požaduje zrušenie uznesenia a vrátenie veci na ďalšie konanie, ako aj priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 1 000 000 Sk a náhrady trov právneho zastúpenia.

Na základe žiadosti ústavného súdu predseda najvyššieho súdu JUDr. M. K. listom sp. zn. KP 8/05-54 z 18. novembra 2005 oznámil, že netrvá na ústnom prerokovaní prijatej sťažnosti a k predmetu ústavnej sťažnosti sa vyjadril listom č. k. KP 8/05-54 z 26. apríla 2006, v ktorom uviedol: „(...) *k sťažnosti obvineného P. K. oznamujeme, že išlo o trestnú vec vedenú na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 2 To 44/2005, ktorá sa týkala viacerých obvinených.*

Listom zo 7. septembra 2005, sp. zn. KP 8/05-38, sme sa vyjadrili k analogickej sťažnosti – k oprávnenosti trvania väzby – obvineného Š. B. Vzhľadom na to, že v sťažnosti obvineného P. K. ide o rovnakú argumentáciu, odkazujeme na dôvody nášho vyjadrenia vo vzťahu k obvinenému Š. B.“

Z vyjadrenia predsedu najvyššieho súdu č. k. KP 8/05-38 zo 7. septembra 2005 vyplýva, že podľa jeho názoru napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je v kolízii s nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 6/02 zo 4. decembra 2002, z ktorého predovšetkým sťažovateľ vyvodzuje nezákonnosť namietaného uznesenia najvyššieho súdu. Úvahy sťažovateľa o nutnosti rozhodnutia o ďalšom trvaní väzby po podaní obžaloby (21. januára 2005) do 24. januára 2005, dokedy bola ešte v prípravnom konaní naposledy predĺžená lehota trvania väzby, a to senátom zloženým zo sudcov, u ktorých bol daný dôvod ich vylúčenia podľa § 30 ods. 3 Trestného poriadku, nie sú akceptovateľné vzhľadom na ďalší nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 2/05 z 20. apríla 2005, podľa ktorého realizácia jedného základného práva (práva na urýchlené preskúmanie dôvodnosti väzby) nemôže ísť na úkor iného základného práva (práva na rozhodnutie zákonným a nestranným sudcom). Všeobecné súdy musia pri skúmaní dôvodnosti väzby postupovať tak, aby obe tieto práva boli dôsledne zachované. O ďalšom trvaní väzby sťažovateľa sa rozhodovalo bezodkladne po vyriešení otázky zákonného a nezaujatého sudcu, a preto prvostupňové uznesenie krajského súdu o prepustení sťažovateľa na slobodu odvolávajúce sa na neexistenciu rozhodnutia o väzbe ihneď po podaní obžaloby do uplynutia predĺženej lehoty trvania väzby

(do 24. januára 2005) nebolo možné za uvedenej situácie (nutnosti vyriešenia kolízie dvoch základných práv) považovať za zákonné. Preto najvyšší súd napadnutým uznesením na podklade včas podanej sťažnosti prokurátora sám rozhodol tak, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby zamietol. Odvolávajúc sa na nálezh ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 6/02 namietané uznesenie, hoci konkrétne nevymedzuje dobu ďalšieho trvania väzby, nemôže vyvolávať stav právnej neistoty s prihliadnutím na ustanovenie § 71 ods. 2 Trestného poriadku, ktoré konkrétne stanovuje, že väzba v konaní pred súdom spolu s väzbou v prípravnom konaní nesmie trvať dlhšie ako dva roky. Vzhľadom na tieto skutočnosti sťažnosť nie je dôvodná.

Zo stanoviska sťažovateľa podaného prostredníctvom jeho právneho zástupcu 17. mája 2006, doručeného ústavnému súdu 22. mája 2006, vyplýva, že sťažovateľ trvá na svojich tvrdeniach uvedených v sťažnosti. Pokiaľ najvyšší súd svojím uznesením rozhodol o predĺžení väzby i na dobu po uplynutí času, na ktorý bolo predchádzajúce trvanie väzby predĺžené, konal v kolízii s nálezhom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 6/02. Sťažovateľ síce nepozná obsah nálehu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 2/05, ale trvá na tom, že bolo povinnosťou všeobecných súdov rozhodnúť o väzbe bezodkladne, a keďže sa tak nestalo, väzbu bolo treba považovať za protizákonnú. Navyše je sťažovateľ toho názoru, že o predĺžení väzby mal prokurátor požiadať pred podaním obžaloby. Keďže tak neurobil, bolo ďalšie zotrvanie sťažovateľa vo väzbe protizákonné.

Podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľ podaním zo 6. decembra 2005, ako aj najvyšší súd vo vyjadrení z 18. novembra 2005 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení účastníkov konania nachádzajúcich sa v jeho spise.

II.

Zo žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby vyplýva, že väzba bola predĺžená do 24. januára 2005, aby bolo možné ukončiť prípravné konanie, čo sa aj stalo ešte pred

uplynutím tejto lehoty, a preto podľa neho už neexistuje dôvod pre ďalšie trvanie väzby. Podľa názoru krajského súdu, ako ho uviedol v odôvodnení uznesenia sp. zn. 4 T 1/05 z 20. apríla 2005, vzhľadom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a ústavného súdu nemôže byť dôvodom držania vo väzbe iba skutočnosť, že bola podaná obžaloba, bez toho, aby sa o ďalšom trvaní väzby výslovne konajúcim súdom rozhodlo ešte predtým, než uplynie lehota, na ktorú bola väzba v prípravnom konaní naposledy predĺžená. Preto bolo potrebné prisvedčiť argumentácii sťažovateľa o nezákonnosti jeho držania vo väzbe od 24. januára 2005. Absencia rozhodnutia súdu o väzbe v čase od podania obžaloby 21. januára 2005 do uplynutia väzobnej lehoty podľa posledného predĺženia 24. januára 2005 znamená, že obmedzenie osobnej slobody sťažovateľa po 24. januári 2005 bez rozhodnutia súdu o väzbe (o predĺžení väzby, resp. o zamietnutí žiadosti o prepustenie z väzby, prípadne o ďalšom trvaní väzby) bolo, vychádzajúc z nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 6/02-34 zo 4. decembra 2002, v rozpore s čl. 17 ods. 5 ústavy. Krajský súd dospel ďalej k záveru, že prokurátor je povinný podať návrh na predĺženie väzby spôsobom uvedeným v ustanovení § 71 ods. 4 Trestného poriadku aj vtedy, ak v dobe kratšej ako 10 dní pred skončením väzobnej lehoty uvedenej v § 71 ods. 1 Trestného poriadku podá obžalobu. Ak prokurátor takýto návrh nepodá, môže väzba pokračovať len vtedy, ak súd v čase po podaní obžaloby a pred uplynutím väzobnej lehoty preskúma existenciu dôvodov väzby a rozhodne o jej ďalšom trvaní. V predmetnej veci však k tomu nedošlo.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 To 44/2005 z 24. mája 2005 vyplýva, že najvyšší súd zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 4 T 1/05 z 20. apríla 2005 a žiadosti sťažovateľa, ako aj ďalších obžalovaných o prepustenie z väzby zamietol.

Najvyšší súd po konštatovaní predchádzajúcich rozhodnutí o väzbe uvádza, že táto bola naposledy u sťažovateľa predĺžená do 24. januára 2005. Ešte pred uplynutím tejto lehoty 21. januára 2005 bola podaná obžaloba. Keďže trestná vec bola pridelená do senátu, v ktorom boli činní sudcovia zúčastňujúci sa v prípravnom konaní rozhodovania o opravných prostriedkoch podaných proti rozhodnutiam o väzbe, považovali sa títo sudcovia za vylúčených v zmysle § 30 ods. 3 Trestného poriadku. Predseda senátu

25. januára 2005 vypracoval návrh na rozhodnutie o vylúčení týchto sudcov a vec predložil najvyššiemu súdu na rozhodnutie. Spis došiel najvyššiemu súdu 27. januára 2005 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Ndt 3/05 zo 16. februára 2005 bolo rozhodnuté o vylúčení dotknutých sudcov z vykonávania úkonov trestného konania v predmetnej trestnej veci. Uznesenie spolu so spisom bolo krajskému súdu vrátené 4. apríla 2005. Po vrátení spisu bola vec pridelená inému senátu, ktorý už 11. apríla 2005 zabezpečil doručenie rozhodnutia najvyššieho súdu procesným stranám a 15. apríla 2005 predseda senátu požiadal predsedu krajského súdu o doplnenie chýbajúceho člena senátu. K tomu došlo 19. apríla 2005. Hneď na to, 20. apríla 2005, sa konalo neverejné zasadnutie, na ktorom bol sťažovateľ prepustený z väzby. Vzhľadom na právny názor krajského súdu tento vôbec neskúmal, či pre ponechanie sťažovateľa vo väzbe existujú dôvody predpokladané v ustanovení § 67 Trestného poriadku. Vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu krajský súd nemohol rozhodnúť o žiadosti sťažovateľa skôr. Aj z tohto dôvodu sa najvyšší súd nestotožnil so záverom krajského súdu, že nemohol posudzovať existenciu dôvodov väzby u sťažovateľa, pretože o jeho väzbe sa nerozhodlo (predĺžením lehoty väzby, rozhodnutím o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby alebo z vlastného podnetu) do 24. januára 2005, dokedy bola lehota trvania väzby sťažovateľa naposledy predĺžená. Nemožno totiž prehliadnuť, že k predĺženiu lehoty väzby sťažovateľa do uvedeného dňa došlo pre prípravné konanie, pričom zo zmyslu ustanovenia § 71 ods. 1 tretej vety Trestného poriadku je zrejmé, že lehoty tam uvedené, v ktorých je možné na návrh prokurátora rozhodnúť o predĺžení väzby, sa vzťahujú len na prípravné konanie. Zmyslom tejto úpravy je zabezpečiť súdnu kontrolu nad urýchleným vybavením väzobných vecí v prípravnom konaní tak, aby lehota trvania väzby v dĺžke dvoch rokov, ktorou je limitovaný aj súd (okrem výnimočného predĺženia tejto lehoty najvyšším súdom), nebola v celom rozsahu vyčerpaná už v štádiu prípravného konania. Ak bola v predĺženej lehote trvania väzby podaná obžaloba, s výnimkou prípadu predpokladaného v § 71 ods. 5 Trestného poriadku, pokračuje súd v konaní bez toho, aby bolo potrebné podať návrh na predĺženie lehoty trvania väzby a rozhodovať o takom návrhu. V prípade ukončenia prípravného konania podaním obžaloby v lehotách predpokladaných v ustanovení § 71 ods. 1 Trestného poriadku (t. j. najviac do dvoch rokov trvania väzby) zákon predpokladá povinnosť podať súčasne s obžalobou návrh na ďalšie predĺženie väzby iba v prípade, že sa obžaloba podáva v dobe

kratšej ako 10 dní pred uplynutím dvojročnej väzobnej lehoty (§ 71 ods. 5 Trestného poriadku). Na podanie takéhoto návrhu je oprávnený generálny prokurátor. Základným predpokladom pre rozhodovanie o predĺžení lehoty trvania väzby je teda podanie návrhu oprávnenou osobou. Predseda senátu procesného súdu, na ktorom bola podaná obžaloba, môže návrh na predĺženie lehoty trvania väzby podať iba v zákonom predpokladanom prípade, t. j. podľa § 71 ods. 3 Trestného poriadku a spôsobom predpokladaným v § 71 ods. 4 Trestného poriadku (najneskôr 10 dní pred uplynutím lehoty podľa § 71 ods. 2 Trestného poriadku). Neexistuje však zákonná úprava, ktorá by mu umožňovala podať návrh na predĺženie lehoty trvania väzby mimo uvedeného režimu a inak než najmenej 10 dní pred uplynutím príslušnej lehoty. Na druhej strane z ustanovení Trestného poriadku (§ 71) nemožno vyvodit' povinnosť, ale ani oprávnenie prokurátora podať návrh na predĺženie lehoty trvania väzby v prípade, že podáva obžalobu v medziach súdom predĺženej väzobnej lehoty a skôr než 10 dní pred uplynutím dvojročnej väzobnej lehoty. Pri akceptovaní názoru krajského súdu, že väzba sťažovateľa je nezákonná pre absenciu rozhodnutia o ďalšom predĺžení jeho väzby, by so zreteľom na skôr uvedené vyplývalo, že v posudzovanej veci vzhľadom na reálne existujúce časové súvislosti väzobných lehôt a podania obžaloby (obžaloba podaná 21. januára 2005, t. j. 3 dni pred uplynutím súdom predĺženej lehoty väzby sťažovateľa v prípravnom konaní, avšak podstatne viac než 10 dní pred uplynutím dvojročnej lehoty trvania jeho väzby, ktorá uplynula u sťažovateľa až 24. júna 2005) by nebol nikto oprávnený na podanie návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby a v dôsledku toho by pri nečinnosti sťažovateľa, t. j. ak by tento nepodal žiadosť o prepustenie z väzby, musel byť prepustený z väzby, hoci ešte neuplynula zákonom predpokladaná dvojročná lehota trvania jeho väzby. Z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 6/02 zo 4. decembra 2002 (na ktorý sa krajský súd odvolal) vyplývajúci záver, že z pohľadu ústavných záruk osobnej slobody, resp. jej záruk podľa dohovoru dôvodom pre obmedzenie osobnej slobody držaním vo väzbe nemôže byť len skutočnosť, že bola podaná obžaloba, bez toho, aby sa o ďalšom trvaní väzby výslovne rozhodlo konajúcim súdom, neznamena, že o väzbe sťažovateľa sa v posudzovanom prípade nemohlo konať inak než rozhodovaním o predĺžení lehoty trvania jeho väzby predpokladajúcim návrh oprávnenej osoby. Ústavný súd v uvedenom náleze totiž konštatoval, že rovnaké účinky ako rozhodnutie o predĺžení lehoty trvania väzby má tiež rozhodnutie súdu o ďalšom trvaní

väzby v súvislosti s predbežným prerokovaním obžaloby podľa § 192 Trestného poriadku, rozhodnutie o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku, resp. rozhodnutie o trvaní dôvodov väzby z úradnej povinnosti podľa § 72 ods. 1 Trestného poriadku. Z uvedeného je zrejmé, že krajský súd ihneď po tom, ako sa vyriešila otázka zákonného zloženia senátu (t. j. po rozhodnutí najvyššieho súdu o vylúčení sudcov a po doplnení senátu krajského súdu opatrením predsedu krajského súdu) mal a mohol zákonom predpísaným spôsobom na základe žiadosti sťažovateľa, resp. postupom podľa § 72 ods. 1 Trestného poriadku skúmať, či naďalej trvajú dôvody väzby, pre ktoré bola osobná sloboda sťažovateľa väzbou obmedzená, pretože aj také rozhodnutie (vecné preskúmanie dôvodov väzby) má v štádiu súdneho konania až do uplynutia lehoty predpokladanej v § 71 ods. 2 Trestného poriadku rovnaké účinky ako rozhodnutie o predĺžení väzby. V ustanovení § 72 ods. 1 Trestného poriadku zakotvená povinnosť všetkých orgánov činných v trestnom konaní vrátane súdu skúmať v každom období trestného stíhania, či dôvody väzby trvajú, je jednou zo záruk uplatnenia procesného inštitútu väzby iba v skutočne odôvodnených prípadoch pri splnení zákonných dôvodov. Okrem už uvedenej povinnosti a práva obvineného žiadať o preskúmanie dôvodnosti väzby v zmysle § 72 ods. 2 Trestného poriadku je právna istota obvineného, že jeho osobná sloboda nebude obmedzovaná bezdôvodne a nezákonne, zaistená aj tým, že o jeho väzbe rozhoduje výlučne súd, a to od rozhodnutia o vzatí do väzby cez rozhodovanie o predĺžení väzby, resp. o žiadostiach o prepustenie z väzby, pričom pokiaľ ide o dĺžku trvania väzby po podaní obžaloby, je mu zrejmé, že jeho väzba bez rozhodnutia najvyššieho súdu o predĺžení väzby nemôže trvať dlhšie než dva roky. So zreteľom na uvedené skutočnosti sa najvyšší súd nestotožnil nielen so záverom krajského súdu o tom, že sa nemohol vecne zaoberať existenciou dôvodov väzby sťažovateľa pre absenciu rozhodnutia o predĺžení jeho väzby po 24. januári 2005, ale ani s jeho názorom, že sa tak stalo v dôsledku pochybenia prokurátora, ktorý mal podľa krajského súdu podať návrh na predĺženie lehoty trvania väzby, pretože podal obžalobu v lehote kratšej než 10 dní pred skončením väzobnej lehoty uvedenej v § 71 ods. 1 Trestného poriadku. Najvyšší súd preto uznesenie krajského súdu zrušil a sám ďalej skúmal, či sú dané dôvody pre ponechanie sťažovateľa vo väzbe, pričom zistil, že u sťažovateľa v nezmenenom rozsahu trvajú dôvody, pre ktoré bol do väzby vzatý už v prípravnom konaní. Na základe dôkazov, ktoré tvoria súčasť spisu krajského súdu

sp. zn. 4 T 1/05, naďalej trvá dôvodné podozrenie, že sa sťažovateľ dopustil trestného činu, pre ktorý bola naňho podaná obžaloba. Nasvedčujú tomu viaceré dôkazy, najmä výpovede svedkov O., S. a ďalších, ako aj listinné dôkazy (napr. obsah záznamov o odposluchoch telefonických hovorov). Sťažovateľ je naďalej podozrivý, že sa dopustil okrem iného aj prípravy na trestný čin lúpeže v tzv. kvalifikovanej skutkovej podstate podľa § 234 ods. 3 Trestného zákona, je teda opodstatnená jeho väzba podľa § 67 ods. 2 Trestného poriadku. Z obsahu dôkazov vyplývajúce zistenia opodstatňujú obavu, že by sťažovateľ vykonal trestný čin, ktorý pripravoval, čo je dôvodom väzby podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Nasvedčuje tomu už aj samotný charakter stíhaného činu, ako aj z výpovedí svedkov vyplývajúce zistenie, že s ďalšími osobami mal spoločne pripravovať celý rad násilných činov, ktoré boli prekazené iba v dôsledku prezradenia zámerov a následného zaistenia. Obava z pokračovania v trestnej činnosti je umocnená aj skutočnosťou, že sťažovateľ už bol v minulosti opakovane súdne trestaný. V prípade sťažovateľa je rovnako naďalej namieste aj obava, že by v prípade prepustenia na slobodu vplýval na svedkov, ktorí ho usvedčujú z trestnej činnosti, alebo by inak maril objasňovanie veci čo zakladá dôvod tzv. kolúznej väzby podľa § 67 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Podľa zistenia najvyššieho súdu je u sťažovateľa opodstatnený aj dôvod jeho väzby podľa § 67 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, pretože je konkrétnymi skutočnosťami opodstatnená obava, že by ušiel alebo sa skrýval, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu.

Podľa zistenia ústavného súdu sťažovateľ bol 30. marca 2006 prepustený z väzby uznesením okresného súdu sp. zn. 5 Tp 104/03.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 (...). Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom (...).

1. V zmysle čl. 17 ods. 5 ústavy, resp. čl. 5 ods. 1 dohovoru nemôže byť dôvodom pre držanie vo väzbe znamenajúce obmedzenie osobnej slobody len skutočnosť, že bola podaná obžaloba, bez toho, aby sa o ďalšom trvaní väzby výslovne konajúcim súdom rozhodlo ešte pred tým, než uplynie lehota, na ktorú bola väzba v prípravnom konaní naposledy predĺžená (I. ÚS 6/02).

Samotná skutočnosť, že vec bola postúpená súdu, nie je postačujúca pre splnenie kritéria „zákonosti“ väzby v zmysle čl. 5 ods. 1 dohovoru a nemôže bez príslušného súdneho rozhodnutia odôvodniť ďalšie trvanie väzby (Stasaitis c. Litva z 21. marca 2002, § 59 až § 61).

Podľa názoru sťažovateľa samotné podanie obžaloby pred uplynutím poslednej lehoty na predĺženie väzby nepostačuje na to, aby zostal vo väzbe aj po uplynutí tejto lehoty bez toho, aby ďalšie trvanie väzby ešte pred uplynutím lehoty potvrdil svojím rozhodnutím súd konajúci vo veci samej. Opiera sa pritom o nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 6/02.

Najvyšší súd v zásade tiež súhlasí s tým, že samotné podanie obžaloby pred uplynutím lehoty posledného predĺženia väzby na ďalšie zotrvanie vo väzbe po uplynutí tejto lehoty nepostačuje, pretože v duchu záverov vyplývajúcich z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 6/02 je potrebné aj rozhodnutie súdu o ďalšom trvaní väzby. Je však toho názoru, že táto podmienka bola splnená, lebo uznesením krajského súdu sp. zn. 4 T 1/05 z 20. apríla 2005 v spojení s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 To 44/2005 z 24. mája 2005 bolo takto rozhodnuté. Časový posun medzi dňom uplynutia naposledy v prípravnom konaní predĺženej väzby (24. januára 2005) a časom rozhodovania súdov o ďalšom trvaní väzby ide na vrub skutočnosti, že senát krajského súdu, ktorý mal o ďalšom trvaní väzby rozhodovať, nebol správne obsadený a korekcia tohto stavu si vyžiadala určitý čas. Poukazuje pritom na ďalší nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 2/05 deklarujúci, že realizácia jedného základného práva nemôže ísť na úkor iného základného práva.

Vzhľadom na načrtnuté stanoviská účastníkov konania možno vymedziť, že ústavný súd má vyriešiť otázku, či z hľadiska základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 5 ústavy a v čl. 5 ods. 1 dohovoru je možné pripustiť, aby súd konajúci vo veci samej po podaní obžaloby, ku ktorej dôjde celkom krátko pred uplynutím lehoty posledného predĺženia väzby v prípravnom konaní, nerozhodol o ďalšom trvaní väzby do termínu jej posledného predĺženia, ale až neskôr, a to z dôvodu potreby zabezpečiť zákonu zodpovedajúce zloženie senátu, to všetko na úkor osoby zbavenej osobnej slobody.

Vzhľadom na v rozhodnom čase daný právny stav (§ 71 až § 72 Trestného poriadku) možno konštatovať, že v prípadoch, v ktorých celkové trvanie väzby ešte neprekročilo dva roky a už bola podaná na súde obžaloba, zákon výslovne nevyžaduje, aby súd konajúci vo veci samej po podaní obžaloby rozhodol o ďalšom trvaní väzby. Z toho vychádzala aj predchádzajúca súdna prax, podľa ktorej všeobecný súd v týchto prípadoch rozhodol o väzbe iba vtedy, ak bol tej mienky, že sa situácia zmenila (napr. čo do rozsahu dôvodov väzby, prípadne ak dospel k záveru o potrebe prepustiť obžalovaného z väzby). Osobitným

prípadoch je ustanovenie § 192 Trestného poriadku prikazujúce všeobecnému súdu vždy rozhodnúť o väzbe, ak dôjde k predbežnému prejednaniu obžaloby.

Treba povedať, že táto prax súdov nie je v súlade s čl. 17 ods. 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 dohovoru. Z týchto ustanovení totiž treba vyvodiť, že väzba, ak má byť zákonná, musí sa vždy opierať o rozhodnutie súdu. Preto aj v danom prípade vždy musí existovať uznesenie všeobecného súdu. Keďže ide o vec, ktorá je už po podaní obžaloby v štádiu konania vo veci samej, musí ísť o uznesenie súdu konajúceho vo veci samej. Tieto závery vyplývajú z predchádzajúcej judikatúry ústavného súdu, ktorá sa opiera o závery ESLP (I. ÚS 6/02, I. ÚS 204/05).

V danom prípade dospel najvyšší súd k záveru, že z objektívnych príčin nebolo možné v čase od 21. januára 2005 (keď napadla obžaloba) do 24. januára 2005 (keď uplynula lehota posledného predĺženia väzby súdom ešte v prípravnom konaní) vydať potrebné uznesenie o ponechaní či neponechaní sťažovateľa vo väzbe po 24. januári 2005. Je to tak preto, že senát krajského súdu, ktorému bola vec pridelená, nebol správne obsadený a boli v ňom vylúčení sudcovia. Trvalo niekoľko mesiacov, kým prebehla príslušná procedúra vylúčenia týchto sudcov a ich nahradenia inými sudcami a až potom bolo možné prikrčiť k rozhodovaniu o väzbe. K rozhodovaniu o väzbe bolo možné prikrčiť iba potom. Rovnakého názoru bol aj krajský súd. Oba všeobecné sudy však zaujali odlišné stanovisko, a to pokiaľ ide o následok tejto skutočnosti. Kým podľa názoru krajského súdu premeškanie lehoty končiacej 24. januára 2005 znamenalo vo svojich dôsledkoch nutnosť prepustenia sťažovateľa na slobodu pre neexistenciu potrebného uznesenia, zatiaľ najvyšší súd dospel k záveru, že v takomto prípade postačuje, ak je uznesenie o ponechaní vo väzbe vydané aj neskoršie, teda po 24. januári 2005, pokiaľ bolo vydané ihneď po tom, ako bol konajúci senát zložený zákonom zodpovedajúcim spôsobom.

Podľa názoru ústavného súdu za správne treba považovať stanovisko krajského súdu, lebo práve toto stanovisko dôsledne rešpektuje ústavnú požiadavku, aby sa väzba vždy opierala o rozhodnutie súdu. Ak takéto rozhodnutie nie je včas vydané, potom sa väzba stáva protiprávnou s následkami porušenia práva na osobnú slobodu zaručeného

v čl. 17 ods. 5 ústavy a v čl. 5 ods. 1 dohovoru. Z ústavného hľadiska je neúnosné, aby sa o dôvodnosti ďalšieho trvania väzby nerozhodlo niekoľko mesiacov z dôvodu nesprávneho zloženia príslušného senátu, a to dokonca s priamymi následkami pre osobu zbavenú osobnej slobody.

Podľa § 30 ods. 4 druhej vety Trestného poriadku (v tom čase účinného) úkon, ktorý vykonala vylúčená osoba, nemôže byť podkladom na rozhodnutie v trestnom konaní s výnimkou neodkladného alebo neopakovateľného úkonu. Citované ustanovenie naznačuje, že aj vylúčená osoba je oprávnená, ba dokonca povinná urobiť neodkladný, resp. neopakovateľný úkon. Nie je vecou ústavného súdu interpretovať toto ustanovenie Trestného poriadku, pretože výklad zákonov prináleží v zásade všeobecným súdom. Pokiaľ sú všeobecné súdy tej mienky, že toto ustanovenie nemožno v danom prípade použiť, potom je nevyhnutné prispôbiť rozvrh práce súdu tak, aby k nesprávnemu zloženiu senátu pokiaľ možno nedošlo, resp. aby existovali mechanizmy v rozvrhu práce umožňujúce okamžitú nápravu. V nijakom prípade však nie je z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľné, aby následky prípadného nesprávneho zloženia senátu išli na úkor základného práva na osobnú slobodu. Uvedeným spôsobom sa dá vytvoriť aj rovnováha medzi požiadavkami vyplývajúcimi z práva na osobnú slobodu a z práva na nezaujatý a nestranný súd (I. ÚS 2/05).

Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie čl. 17 ods. 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

2. Sťažovateľ v sťažnosti pred ústavným súdom žiadal o zrušenie uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 To 44/2005 z 24. mája 2005 a vrátenie veci najvyššiemu súdu, aby o nej znovu konal a rozhodol. Vzhľadom na to, že ústavný súd v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 204/05 nálezom z 15. februára 2006 predmetné uznesenie zrušil a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, návrhu sťažovateľa v tejto časti sťažnosti nebolo možné vyhovieť. Navyše bol sťažovateľ 30. marca 2006 z väzby prepustený, preto už neprichádza do úvahy vrátenie veci na ďalšie konanie najvyššiemu súdu. Je to tak preto, že o väzbe možno rozhodovať iba pro futuro, nie teda za dobu minulú.

3. Nebolo možné vyhovieť ani sťažovateľovej požiadavke o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré navrhol priznať mu v sume 1 000 000 Sk. Podľa názoru ústavného súdu v danom prípade neprichádza priznanie primeraného finančného zadosťučinenia do úvahy. Je to tak jednak preto, že už samotné vyslovenie porušenia základného práva, resp. slobody predstavuje primeranú satisfakciu pre sťažovateľa, ale aj preto, že právny názor najvyššieho súdu zodpovedal jeho doterajšej judikatúre, ktorá však nebola v súlade s judikatúrou ESLP. Ide preto o nový prístup k veci z hľadiska všeobecných súdov.

4. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 5 300 Sk, ktoré mu vznikli v dôsledku zastúpenia advokátom, a to za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005.

Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) v sume 5 002 Sk a dvojnásobok režijného paušálu v sume 300 Sk, a za jeden úkon právnej služby v roku 2006 (vyjadrenie zo 17. mája 2006) v sume 2 730 Sk a režijný paušál v sume 164 Sk, čo predstavuje spolu sumu 8 196 Sk.

Keďže právny zástupca si uplatnil náhradu trov len v sume 5 300 Sk, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov len vo výške uplatneného nároku tak, ako je to uvedené pod bodom 2. výroku tohto rozhodnutia.

6. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2006